

Календарно-тематическое планирование

Беларуская мова

5 клас

(105 гадзін на год, 3 гадзіны на тыдзень, з іх 16 гадзін — на пісьмовыя работы)

Размеркаванне вучэбнага матэрыялу прыводзіцца ў адпаведнасці са зместам і структурай вучэбнага дапаможніка:

Беларуская мова: вучэб. дапам. для 5-га кл. устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання. У 2 ч. Ч. 1 / В.П. Красней [і інш.]. — Мінск: Нац. ін-т адукацыі, 2014. — 160 с.

Беларуская мова: вучэб. дапам. для 5-га кл. устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання. У 2 ч. Ч. 2 / В.П. Красней [і інш.]. — Мінск: Нац. ін-т адукацыі, 2014. — 160 с. (Урокі 1 — 66 — Ч. 1; урокі 5, 6, 67—103 — Ч. 2).

Нумар урока і дата правядзення	Тэма ўрока	Мэты вывучэння тэмы	Характарыстыка асноўных відаў і спосабаў дзейнасці	Дамашняе заданне
1	2	3	4	5
І чвэрць (26 урокаў) Мова — найважнейшы сродак зносін (1 гадзіна)				
1	Чалавек і мова. Камунікатыўная функцыя мовы	Дапамагчы вучням асэнсаваць ролю мовы ў жыцці чалавека і грамадства; пазнаёміць з камунікатыўнай функцыяй мовы з мэтай і адрасатам маўлення. Паглыбіць паняцце пра тэму і асноўную думку тэксту, удасканальваць уменне перадаваць змест тэксту згодна з планам. Вучыць устанаўліваць эмацыянальны і моўны кантакт з суразмоўцамі; пазнаёміць са структурай і зместам вучэбнага дапаможніка. Выпрацоўваць уменне арыентавацца ў вучэбнай кнізе, выходзіць беражлівыя адносіны да яе	Слова настаўніка; дэкламацыя вядомых вершаў пра мову; чытанне і слуханне тэкстаў вучэбнага дапаможніка, вусныя і пісьмовыя адказы на пытанні да іх; вызначэнне тэмы і асноўнай думкі тэкстаў, мэты і адрасата маўлення. Падрыхтоўка паведамлення на тэму «Роля мовы ў жыцці чалавека». Праца з вучэбным дапаможнікам (знаёмства з аўтарамі кнігі, з афармленнем і зместам форзацаў, умоўнымі абазначэннямі, тлумачальным і перакладным слоўнікамі, з раздзеламі «Зместу» кнігі); афармленне сшыткаў	Д/з: § 1, практ. 4

Працяг

1	2	3	4	5
Маўленне (5 гадзін)				
2	Вусная і пісьмовая формы маўлення. Віды маўленчай дзейнасці: слуханне, чытанне, гаворэнне, пісьмо. Умовы, неабходныя для ўспрымання і стварэння выказвання	Пазнаёміць вучняў з вуснай і пісьмовай формамі маўлення; садзейнічаць знаёмству вучняў з відамі маўленчай дзейнасці, іх задачамі і ўмовамі выкарыстання; навучыць адрозніваць іх у маўленчай практыцы; удасканальваць уменне чытаць тэксты, перадаваць змест вершаванага твора прازیрачнай мовай, асэнсавана карыстацца інтанацыяй, адрозніваць моўныя сродкі (слова, інтанацыя, націск), правільна і дарэчна карыстацца нормамі маўленняга этыкету пры размове па тэлефоне і ў грамадскіх месцах; пераказваць вучэбны тэкст: асэнсоўваць змест праз вызначэнне тэмы, апорныя словы і словазлучэнні	Слова настаўніка; суразмоўніцтва з вучнямі па тэме ўрока; вызначэнне формы маўлення і відаў маўленчай дзейнасці, уласцівых пэўным тэкстам, чытанне тэкстаў (у тым ліку па асобах); чытанне вучэбнага тэксту, фармулёўка пытанняў да тэксту і адказы на іх; выяўленне сэнсу і прызначэння пэўных выразаў; складанне і ўдзел у дыялогах на прапанаваную тэму, самаацэнка і ацэнка вучнямі выказванняў; вусны пераказ вершаванага тэксту прازیрачнай мовай. Праца над прадаўжэннем лінгвістычнай казкі	Д/з: § 2, практ. 11
3 4	Знаёмства са стылямі маўлення (мэта і сфера выкарыстання)	Дапамагчы вучням пазнаёміцца з ужываннем у маўленні тэкстаў розных стыляў, замацаваць у свядомасці вучняў сувязь кожнага стылю маўлення з тыповай маўленчай сітуацыяй; даць паняцце маўленчай сітуацыі.	Паведамленне настаўніка або чытанне адпаведнага тэксту вучэбнага дапаможніка; назіранне затэматычна аднароднымі тэкстамі, вызначэнне іх тэмы, сферы выкарыстання, мэты напісання; праца з табліцай «Сітуацыя маўлення» і «Стылі маўлення»; выражае чытанне тэкстаў, вызначэнне іх стылю і сітуацыі маўлення; характэрных прымет; аналіз сітуацыі ўжывання зваротаў ветлівасці; складанне і запіс тэксту на прапанаваную тэму, чытанне і самаацэнка работ	Д/з: § 11, практ. 94, 98

1	2	3	4	5
		<p>Сітуацыя маўлення</p> <ul style="list-style-type: none"> дзе гаворым? <ul style="list-style-type: none"> у афіцыйных абставінах у неафіцыйных абставінах з кім? <ul style="list-style-type: none"> з адным чалавекам з многімі людзьмі з якой мэтай? <ul style="list-style-type: none"> суразмоўніцтва паведамленне уздзеянне <p>Выпрацоўваць уменне вызначаць стыль тэматычна аднародных і выразных у стылёвых адносінах тэкстаў, самастойна падбіраць невялікія тэксты таго ці іншага стылю, адзначаць узаемасувязь паміж стылем тэксту і сферай, якую ён абслугоўвае; складаць невялікія тэксты пэўнага стылю</p>		
5 6	Мастацкі, навуковы і гутарковы стылі маўлення: мэта, сфера выкарыстання, моўныя асаблівасці	Пазнаёміць з тыповымі маўленчымі сітуацыямі ўжывання мастацкага, навуковага і гутарковага стыляў маўлення, іх моўнымі асаблівасцямі. Фарміраваць уяўленне пра сферу і мэту выкарыстання, асноўныя прыметы мовы мастацкага, навуковага і гутарковага стыляў. Выпрацоўваць уменні параўноўваць	Чытанне і пераказ тэкстаў, у тым ліку па асобах без слоў аўтара; адказы на пытанні вучэбнага дапаможніка (аналіз сферы ўжывання і мэты стварэння тэкстаў, іх моўных асаблівасцей); складанне і запіс тэкстаў мастацкага, навуковага (вучэбнага) стыляў, дыялогу на побытавыя тэмы; выяўленне	Д/з: § 11, практ. 77 Ч.ІІ

1	2	3	4	5
		і адрозніваць тэксты навуковага і мастацкага стыляў, вызначаць моўныя прыметы навуковага стылю (дакладнасць і сцісласць выказвання, наяўнасць запазычаных слоў, прафесійных слоў і навуковых тэрмінаў, адсутнасць слоў з пераносным значэннем і слоў, якія перадаюць адносіны аўтара), складаць тэксты ў навуковым стылі на даступную тэму, карыстацца навуковым стылем ва ўласных вусных і пісьмовых выказваннях на ўроках па розных прадметах. Фарміраваць уменні вызначаць, аналізаваць тэксты мастацкага, навуковага і гутарковага стыляў маўлення, складаць і запісваць дыялогі на розныя тэмы; называць фанетычныя і лексічныя асаблівасці мясцовай гаворкі	слоў, характэрных для пэўнага стылю; вызначэнне асаблівасцей вымаўлення некаторых слоў у прачытаных дыялогах і мясцовай гаворцы	
Паўтарэнне вывучанага ў I–IV класах (12 гадзін, з іх 1 гадзіна – на пісьмовую работу)				
7 8	Назоўнік. Род, лік, склон назоўнікаў. Змяненне назоўнікаў у адзіночным і множным ліках	Актуалізаваць веды і ўменні вучняў па тэме. Удасканалваць уменні правільна вымаўляць гукі і іх спалучэнні пры чытанні тэкстаў, вызначаць назоўнікі ў тэксце, групаваць па сэнсавых, граматычных прыметах, папаўняць групы ўласнымі прыкладамі, правільна ставіць да назоўнікаў скланавыя пытанні, вызначаць род, лік і склон, спалучаць назоўнікі з іншымі часціцамі	Выразнае чытанне тэкстаў; выпісванне назоўнікаў і спалучэнняў з назоўнікамі, вызначэнне іх роду, ліку і склону; праца з табліцай «Скланенне назоўнікаў», тлумачэнне сэнсу прыказак, дапісванне канчаткаў назоўнікаў, класіфікацыя назоўнікаў па сэнсавых групах; утварэнне і запіс словазлучэнняў з залежным назоўнікам; тлумачальны	Д/з: § 5, практ. 34, 38

1	2	3	4	5
		мовы, будаваць сказы; правільна ўжываць назоўнікі першага, другога і трэцяга скланення ў адзіночным і множным ліку. Праводзіць частковы разбор назоўнікаў (агульнае значэнне, род, лік, склон). Уда-сканальваць уменне знаходзіць націскныя склады ў словах	дыктант з граматычным заданнем (вызначэнне склону назоўніка); выба-рачнае спісванне; запіс сказаў са зме-най формы назоўніка; частковы мар-фалагічны разбор назоўніка; раз-гадванне загадак; складанне і запіс тэксту па малюнках	
9 10 11	Прыметнік. Сувязь прымет-ніка з назоў-нікам. Асаблі-васці змянен-ня прыметніка па родах, ліках і склонах	Сістэматызаваць і падагульніць веды і ўме-нні вучняў па тэме. Удасканальваць уменне вылучаць са сказаў словазлучэнні, у склад якіх уваходзіць прыметнік, групуваць пры-метнікі па сэнсавых і граматычных прыме-тах; правільна ставіць пытанне да прыме-тніка, адрозніваць ад іншых часцін мовы, вызначаць род, лік і склон, дапасоўваць прыметнікі да назоўнікаў. Удасканальваць навыкі правапісу канчаткаў прыметнікаў у пачатковай і іншых склонавых формах, будаваць з прыметнікамі сказы і невялі-кія тэксты (сачыненне «Восенню ў лесе»); праводзіць частковы разбор (агульнае зна-чэнне, род, лік, склон)	Чытанне тэкстаў, вызначэнне тэ-мы і асноўнай думкі; выпісванне словазлучэнняў з прыметнікамі, вы-значэнне іх граматычных прымет, вы-яўленне ролі прыметнікаў ў тэксце; увядзенне прыметнікаў у тэкст, параў-нанне з першым варыянтам тэксту; спісванне тэкстаў з частковым раз-борам прыметнікаў. Напісанне тэксту -мініяцоры «Колеры вясёлкі», яго са-маацэнка; тлумачальны дыктант	Д/з: § 6, практ. 45, 49
12 13	Займеннік. Аса-бовыя займен-нікі, іх змяненне	Садзейнічаць удасканаленню ўмення вуч-няў распазнаваць займеннікі ў тэксце, скланяць іх, вызначаць асобу, лік і склон, правільна карыстацца займеннікамі як срод-кам сувязі сказаў і частак тэксту, пра-вільна ўжываць займеннікі ў вусным і пі-сьмовым маўленні	Чытанне тэкстаў, гутарка па іх зме-сце і будове; знаходжанне ў тэкстах асабовых займеннікаў, супастаўлен-не з тымі словамі, што яны замяня-юць, вызначэнне асобы, ліку і скло-ну займеннікаў; замена назоўнікаў займеннікамі ў тэксце і выяўленне	Д/з: § 7, практ. 56; пісьмовы пераказ тэксту

1	2	3	4	5
			іх сэнсавай ролі; складанне табліцы «Асабовыя займеннікі»; спісванне сказаў з заменай пачатковай формы займенніка; чытанне і адгадванне за-гадак; частковы марфалагічны раз-бор займеннікаў. Вусны пераказ тэ-ксту ад 3-й асобы	
14 15 16	Дзеяслоў. Неаз-начальная фор-ма дзеяслова. Часы дзеясло-ва. Змянен-не дзеясловаў па асобах і лі-ках, правапіс канчаткаў. Змяне-нне дзеясловаў прошлага часу па родах, права-піс канчаткаў. Правапіс не з дзеясловамі	Спрыяць паглыбленню ведаў вучняў па тэме і ўдасканальваць уменне знаходзіць дзеясловы ў тэксце, ставіць да іх пытан-ні, групуваць па семантычных прыметах, адрозніваць дзеясловы ад дзеяслоўных на-зоўнікаў і прыметнікаў, ставіць дзеясловы ў пачатковую форму, вызначаць агульны сэнс, час, асобу і лік, ужываць у вусным і пісьмовым маўленні ў цяперашнім, бу-дучым і прошлым часе, удасканальваць уменне пісаць не з дзеясловамі	Выпісванне з тэкстаў дзеясловаў, ужытых у пачатковай форме; гру-поўка па семантычных прыметах з дапісваннем груп; складанне і за-піс словазлучэнняў з дзеясловамі ў незначальнай форме, падбор дзе-ясловаў-антонімаў; праца з табліцай асабовых канчаткаў дзеясловаў. Чыта-нне тэкстаў, вызначэнне тэмы і асноў-най думкі, сэнсавай і граматычнай су-вязі сказаў; спісванне загадак, пры-казак з заменай адных дзеяслоўных формаў іншымі, з дапісваннем прапу-шчаных канчаткаў і раскрыццём дужак (з апорай на схему або табліцу); пераказ дыялогаў-жартаў з папярэд-нім марфалагічным разборам ужы-тых дзеясловаў. Вызначэнне сэнса-вай ролі пэўных дзеяслоўных фо-рмаў у тэкстах. Складанне тэкстаў на прапанаваную тэму з ужываннем дзеясловаў у прошлым, цяперашнім і будучым часе. Вуснае паведамленне «Правапіс не з дзеясловамі»	Д/з: § 8, практ. 60 або 61 (на выбар), 71

1	2	3	4	5
17	Пераклад апа- вядальнага тэ- ксту з рускай мовы на бела- рускую	Выпрацоўваць уменне перакладаць апа- вядальныя тэксты: правільна ўспрымаць змест прачытанага на рускай мове і адэк- ватна перадаваць гэты змест на беларускай мове (па магчымасці найбольш дакладна перадаць лагічную структуру арыгінала), карыстацца перакладным слоўнікам; вы- яўляць адрозненні ў перадачы моўных срод- каў; заўважаць у тэксце перакладу памыл- кі і недахопы, выпраўляць іх, рабіць са- маацэнку выкананага перакладу	Чытанне тэксту на рускай мове, вызначэнне яго тэмы і асноўнай дум- кі, адрасата і мэтанакіраванасці, вы- яўленне моўных адметнасцей. Падбор лексічных адпаведнікаў да некаторых слоў. Вусны калектыўны пераклад на беларускую мову. Самастойны запіс тэксту перакладу. Аналіз тэксту з мэ- тай выяўлення памылак і недахопаў. Самаацэнка выкананага перакладу	
18	Падагульнен- не і сістэматыза- цыя вывучанага	Падагульніць і сістэматызаваць веды вуч- няў па вывучаным моўным і маўленчым матэрыяле, выпрацоўваць уменне рабіць вуснае паведамленне на лінгвістычную тэму, карыстаючыся прапанаванымі пыта- ннямі, ілюстраваць свае думкі прыкладамі; удасканальваць моўныя, маўленчыя, арфа- графічныя і пунктуацыйныя ўменні вучняў	Чытанне тэкстаў, распазнаванне ча- сцін мовы ў сказах, вызначэнне ма- рфалагічных прымет ужытых ча- сцін мовы: назоўнікаў, прыметнікаў, займеннікаў, лічэбнікаў, дзеясловаў. Спісванне сказаў, тэкстаў з устаўкай займеннікаў, прыметнікаў, дапісван- нем канчаткаў, заменай формаў дзе- яслова. Вуснае паведамленне «Сама- стойныя часціны мовы»	Д/з: зад. 8 на стар. 45
Тэкст (8 гадзін, з іх 4 гадзіны на пісьмовыя работы)				
19 20	Тэкст. Прыметы тэксту: тэматыч- нае адзінства, разгорнутасць, паслядоўнасць,	Паглыбіць паняцце пра тэкст як цэласнае выказванне, у якім сказы аб'яднаны тэмай, сэнсам і граматычна; пазнаёміць з пры- метамі тэксту, са спосабамі і сродкамі су- вязі сказаў. Паглыбіць паняцце пра план	Чытанне групы сказаў і тэксту, вызна- чэнне тэмы, асноўнай думкі, сэнсавай і граматычнай сувязі сказаў; устанаў- ленне іх прыналежнасці да тэксту. Праца з табліцай «Прыметы тэксту».	Д/з: § 3, 4, практ. 18, 77

1	2	3	4	5
	звязнасць (віды сувязі, сродкі сувязі). План тэксту	тэксту і спосабы яго складання. Выпра- цоўваць уменне вызначаць прыметы тэ- ксту, віды і сродкі сувязі, тэму і асноўную думку, раскрываць сэнс загалова, падбі- раць загаловакі; аб'ядноўваць сказы ў тэкст, дзяліць тэкст на сказы, пераказваць змест, правільна вымаўляючы гукі і іх спалучэ- нні; вучыць пяцікласнікаў паводзіць сябе ў час вуснага выказвання: гаварыць адпа- ведным тонам, гледзячы на слухачоў, тры- мацца так, каб не адцягваць іх увагу	Вывучэнне тэарэтычнага матэры- ялу вучэбнага дапаможніка. Аднаў- ленне дэфармаванага тэксту; праца з вучэбным тэстам дапаможніка. Ана- ліз тэкстаў, вызначэнне відаў сувязі і сродкаў сувязі сказаў, падбор за- галоўкаў, выяўленне частак тэксту, складанне плана. Пабудова тэксту на вызначаную тэму паводле плана з паслядоўнай і паралельнай сувяз- ю сказаў; самаацэнка і ўзаемаацэнка выказванняў	
21 22	Вусны і пісьмо- вы падрабязны пераказ тэксту па плане	Удасканальваць уменне вучняў вусна і пі- сьмова пераказваць мастацкі тэкст з выра- знай кампазіцыяй па плане, складзеным з дапамогай настаўніка, захоўваючы буд- ову, агульны настрой, вобразна-выяўле- нчыя сродкі, ужытыя ў тэксце	Уступнае слова настаўніка з мэтай падрыхтоўкі вучняў да ўспрыняц- ця твора; суразмоўніцтва пасля чы- тання тэксту: аналіз тэмы, асноў- най думкі твора, мовы і выяўленчых сродкаў; выпісванне апорных слоў і словазлучэнняў; складанне плана тэксту; паўторнае чытанне; вусны пераказ; напісанне пераказу; агульная характарыстыка работ пасля правэ- ркі; выпраўленне недахопаў і памыл- лак; узаемаацэнка пераказаў	§ 9, практ. 78 (падра- бязны пераказ)

1	2	3	4	5
23 24	Тыпы маўлення: апавяданне, апісанне, разважанне (прызначэнне і будова)	<p>Актуалізаваць і паглыбіць веды вучняў пра тыпы маўлення, іх прыметы, практычна паказаць і растлумачыць лагічныя схемы.</p> <p>Апавяданне</p> <p>Пачатак дзеяння → Развіццё дзеяння → Канец дзеяння</p> <p>Апісанне</p> <p>Агульнае ўражанне → Пералік розных прымет → Агульная ацэнка</p> <p>Разважанне</p> <p>Тэзіс → Доказы, прыклады → Высновы</p> <p>Дапамагчы вучням усвядоміць залежнасць тыпу маўлення ад зместу выказвання і мэты выказвання. Выпрацоўваць уменні вызначаць тып выразных па змесце і будове тэкстаў, самастойна падбіраць тэксты таго ці іншага тыпу, адзначаць узамасувязь паміж зместам і тыпам маўлення, называць лагічныя часткі, самастойна складаць невялікія тэксты рознага тыпу</p>	Уступнае слова настаўніка аб залежнасці пабудовы выказвання ад мэты маўлення. Чытанне тэкстаў, вызначэнне іх мэтанакіраванасці і зместу, высвятленне сітуацыі маўлення, у якіх выкарыстоўваюцца тэксты такога тыпу. Знаёмства з тэарэтычным матэрыялам вучэбнага дапаможніка і табліцай «Тыпы маўлення». Суразмоўніцтва па тэме. Практикаванні на адпрацоўку ўмення вызначаць тып маўлення: чытанне тэкстаў, аналіз зместу, абгрунтаванне загаловка, вызначэнне будовы. Падрыхтоўка да напісання сачынення-апавядання пра цікавы выпадак са свайго жыцця	Д/з: § 32, практ. 244
25 26	Кантрольны дыктант і яго аналіз	Выявіць узровень арфаграфічнай і пунктуацыйнай пісьменнасці, аналітыка-сінтэтычных моўных і маўленчых уменняў вучняў		

1	2	3	4	5
II чвэрць (22 урокі)				
Сінтаксіс і пунктуацыя (25 гадзін, з іх 4 гадзіны — на пісьмовыя работы і іх аналіз)				
27 28	Словазлучэнне. Галоўнае і залежнае словы ў словазлучэнні	Пазнаёміць вучняў з функцыяй і будовай словазлучэння як сінтаксічнай адзінкі, растлумачыць неабходнасць і абгрунтаванасць выкарыстання словазлучэнняў у маўленні, сфарміраваць уяўленне пра спалучальныя магчымасці слоў розных часцін мовы. Выпрацоўваць уменне выяўляць пары слоў, звязаных па сэнсе і граматычна, ставіць пытанні ад галоўнага да залежнага слова, вызначаць граматычныя сродкі сувязі, класіфікаваць і ўтвараць назоўнікавыя і дзеяслоўныя словазлучэнні, абстрагавацца ад канкрэтных лексічных значэнняў моўных з'яў і выяўляць агульныя граматычныя значэнні. Удасканальваць правапіс канчаткаў прыметнікаў у мужчынскім, жаночым і ніякім родзе адзіночнага і множнага ліку, развіваць навыкі карыстання словазлучэннямі ў вусным і пісьмовым маўленні	Паведамленне настаўніка; знаёмства з тэарэтычным матэрыялам вучэбнага дапаможніка, адказы на пытанні. Пабудова словазлучэнняў з выбарам адпаведных па сэнсе слоў і пабудова на іх аснове сказаў і тэкстаў. Выпісванне з тэкстаў словазлучэнняў, вызначэнне галоўнага і залежнага слоў у назоўнікавых і дзеяслоўных словазлучэннях; класіфікацыйныя практыкаванні. Утварэнне і запіс словазлучэнняў, вызначэнне граматычных сродкаў сувязі. Чытанне тэкстаў, суразмоўніцтва па іх змесце; выпісванне словазлучэнняў, іх граматычны разбор, складанне граматычных і графічных схем; выяўленне ў тэкстах словазлучэнняў названага тыпу; складанне і запіс уласных паведамленняў на аснове тэмы разгледжанага тэксту	Д/з: §10, практ. 83, 90
29 30	Сказ як адзінка маўлення. Апавядальныя, пыталыя і пабудзальныя сказы	Фарміраваць у вучняў уяўленне пра сказ як камунікатыўную і сінтаксічную адзінку мовы, паказаць адрозненне паміж словам і словазлучэннем, якія называюць прадмет, дзеянне, прымету, і сказам, які паведамляе пра нейкую падзею, сітуацыю, факт.	Суразмоўніцтва з вучнямі; чытанне падзел на сказы і запіс тэкстаў; супастаўленне і сэнсавы аналіз слоў, словазлучэнняў і сказаў; складанне сказаў на аснове слоў і словазлучэнняў (у тым ліку з выражэннем аднаго	Д/з: § 12, практ. 104; падбор тэксту (5–7 сказаў)

1	2	3	4	5
		Пазнаёміць з прызначэннем сказа (паведмленне пра падзею, факт, выражэнне пытання, выражэнне пабуджэння); граматычнымі паказчыкамі (наяўнасць галоўных членаў сказа або аднаго з іх, інтанацыя канца сказа); роляй інтанацыі як сродку абазначэння межаў сказаў у вусным маўленні, спосабу ўдакладнення прызначэння сказаў і выражэння адносін да зместу выказвання; фарміраваць уяўленне пра сінтаксічныя сінонімы. Удасканальваць уменне вызначаць межы сказаў у тэксце, будаваць сказы на аснове слоў і словазлучэнняў, выбіраць сінтаксічную канструкцыю з улікам умоў суразмоўніцтва, узбагачаць граматычны лад мовы вучняў. Дапамагчы вучням пазнаёміцца з групой сказаў паводле мэты выказвання, з асаблівасцямі інтанацыі ў такіх сказах (рух тону, лагічны націск і месца паўзы). Навучыць знаходзіць у тэкстах сказы, якія адрозніваюцца мэтай выказвання і інтанацыяй, правільна чытаць іх. Выпрацоўваць уменне ствараць сказы розных тыпаў і карыстацца імі, ставіць знакі прыпынку ў канцы сказа	і таго ж значэння рознымі спосабамі). Слуханне тэксту (або гуказапісу); аналіз сказаў па мэце выказвання і адносін да зместу выказвання; праца з вучэбным тэкстам дапаможніка: чытанне і запіс сказаў, графічнае абазначэнне іх інтанацыі; запіс тэкстаў са зменай формы дзеясловаў; удзел у дыялогу; складанне сказаў і на іх аснове тэксту на прапанаваную тэму з рознай мэтай устаноўкай. Чытанне тэкстаў, вызначэнне тэмы і асноўнай думкі, абгрунтаванне падзелу на абзацы; выпісванне ключавых слоў; вусны пераказ тэксту, сама- і ўзаемаацэнка выступленняў	і кваліфікацыя па мэце выказвання
31	Клічныя і няклічныя сказы. Знакі прыпынку ў канцы сказа (паўтарэнне)	Спрыяць знаёмству вучняў з падзелам сказаў па эмацыянальнай афарбоўцы на клічныя і няклічныя; навучыць размяжоўваць простыя сказы па мэце выказвання і па адносін да сэнсу выказвання.	Чытанне тэкстаў; аналіз эмацыянальна афарбаваных сказаў; праца з лінгвістычным тэкстам вучэбнага дапаможніка; суразмоўніцтва па тэме; практыкаванні на выяўленне тыпаў	Д/з: § 12, практ. 108 або 110 (на выбар)

1	2	3	4	5
		Выпрацоўваць уменне карыстацца заклікальнай інтанацыяй, карыстацца названымі тыпамі сказаў у вусным і пісьмовым маўленні, правільна ставіць знакі прыпынку ў канцы сказа	простыя сказаў і сітуацыі іх ужывання; правільнае інтанаванне сказаў; складанне табліцы; чытанне тэкстаў, аналіз іх зместу і будовы; выпісванне клічных сказаў; вусны пераказ тэкстаў; пабудова сказаў розных тыпаў, уключэнне ў тэкст	
32	Будова сказа. Галоўныя члены сказа: дзейнік і выказнік (паўтарэнне)	Садзейнічаць асэнсаванню ролі галоўных членаў сказа для абазначэння прадмета маўлення і яго характарыстыкі. Выпрацоўваць уменне выяўляць граматычныя асновы сказаў, ставіць сэнсавыя пытанні да дзейніка і выказніка, вызначаць спосаб іх выражэння, тэкстаўтваральную ролю ў выказванні. Навучыць ставіць працяжнік паміж дзейнікам і выказнікам, выражанымі назоўнікамі ў назоўным склоне; фарміраваць уменне асэнсавана ўжываць простыя сказы ў маўленні	Чытанне тэксту, падбор загаловаў; вызначэнне дзейніка і выказніка ў сказах; вылучэнне ключавых слоў-дзейнікаў; назіранне, як дзейнікі судносяцца з тэмай тэкстаў; вызначэнне ролі выказнікаў у апісаннях і апавяданнях; пісьмовыя адказы на пытанні; выяўленне граматычнай асновы сказаў; разбор сказаў, тлумачэнне пастаноўкі працяжніка; назіранне за сэнсавай роляй неразвітых двухсастаўных сказаў; пераказ казкі; выразнае чытанне вершаў, знаёмства з аднаасастаўнымі неразвітымі сказамаі і іх сэнсавай роляй у тэксце; аднаўленне і запіс тэксту; абазначэнне знакамі прыпынку межаў сказаў у тэксце; напісанне апавядання па малюнках і апорных словазлучэннях «Незвычайны паштальён»	Д/з: § 13, практ. 116

1	2	3	4	5
33	Даданыя члены сказа: дапаўненне, азначэнне, акалічнасць	Сфарміраваць паняцце аб відах даданых членаў сказа: дапаўненні, азначэнні, акалічнасці. Удасканалваць уменне ставіць ад галоўных членаў да даданых сэнсавыя пытанні, будаваць простыя развітыя сказы і ўжываць іх у маўленні, выпрацоўваць уменне будаваць вертыкальныя і лінейныя схемы сказаў розных па мэце выказвання; развіваць граматычны лад мовы вучняў	Чытанне тэксту, падбор загаловаў; вызначэнне дзейніка і выказніка ў сказах; вылучэнне ключавых слоў-дзейнікаў; назіранне, як дзейнікі суадносяцца з тэмай тэкстаў; вызначэнне ролі выказнікаў у апісаннях і апавяданнях; пісьмовыя адказы на пытанні; выяўленне граматычнай асновы сказаў; разбор сказаў, тлумачэнне пастаноўкі працяжніка; назіранне за сэнсавай роляй неразвітых двухсастаўных сказаў; пераказ казкі; выразнае чытанне вершаў, знаёмства з аднасастаўнымі неразвітымі сказамі і іх сэнсавай роляй у тэксце; аднаўленне і запіс тэксту; абзначэнне знакамі прыпынку межаў сказаў у тэксце	Д/з: § 14, практ. 121. Кантрольныя пытанні на с. 72
34	Дапаўненне	Фарміраваць уяўленне пра ролю дапаўнення ў саставе сказа і ўменне вызначаць, якой часцінай мовы яно выражана, пазнаёміць з графічным абзначэннем. Навучыць адрозніваць дапаўненне ад дзейніка; удасканалваць навыкі пабудовы назоўнікавых і дзеяслоўных словазлучэнняў, вучыць будаваць вертыкальныя і лінейныя схемы сказаў розных па мэце выказвання, асэнсавана ўжываць простыя развітыя сказы з даданымі членамі ў вусным і пісьмовым маўленні	Чытанне тэксту, выпісванне словазлучэнняў з выдзеленымі залежнымі словамі, вызначэнне іх сінтаксічнай ролі ў сказе і сэнсавай ролі ў тэксце. Практыкаванні на выпрацоўку ўменняў знаходзіць галоўныя члены сказа і дапаўненні ў сказах, ставіць да іх пытанні, абзначаць графічна, вызначаць часцінамоўную прыналежнасць. Стварэнне ўласнага тэксту па прапанаваным пачатку і апорных словазлучэннях	Д/з: § 15, практ. 125 або 126 (на выбар)

1	2	3	4	5
35	Азначэнне	Фарміраваць уяўленне пра ролю азначэння ў саставе сказа і ўменне вызначаць, якімі часцінамі мовы яно выражана. Пазнаёміць з графічным абзначэннем. Навучыць асэнсавана ўжываць азначэнні ў простых развітых сказах з даданымі членамі ў вусным і пісьмовым маўленні, удасканалваць навыкі пабудовы назоўнікавых і дзеяслоўных словазлучэнняў	Чытанне і параўнанне тэкстаў, выяўленне сэнсава-стылістычнай ролі азначэнняў у маўленні. Практыкаванні на ўдасканаленне арфаграфічных навыкаў, выпрацоўка ўменняў знаходзіць галоўныя члены сказа і азначэнні ў сказах, ставіць да іх пытанні, абзначаць графічна, вызначаць часцінамоўную прыналежнасць, развіваць сказы азначэннямі згодна са зместам і стылем тэксту	Д/з: § 16, практ. 131
36	Акалічнасць	Стварыць умовы для фарміравання ўяўлення пра ролю акалічнасці ў саставе сказа, выпрацоўваць уменні вызначаць, якімі часцінамі мовы яна выражана, звязна раскаваць пра вивучання моўныя з'явы, пазнаёміць з графічным абзначэннем. Навучыць асэнсавана ўжываць акалічнасці ў простых развітых сказах з даданымі членамі ў вусным і пісьмовым маўленні, развіваць граматычны лад мовы вучняў	Чытанне і параўнанне тэкстаў, выяўленне сэнсава-стылістычнай ролі акалічнасцей у маўленні. Практыкаванні на ўдасканаленне арфаграфічных навыкаў, выпрацоўка ўменняў знаходзіць галоўныя члены сказа і акалічнасці ў сказах, ставіць да іх пытанні, абзначаць графічна, вызначаць часцінамоўную прыналежнасць, развіваць сказы акалічнасцямі згодна са зместам і стылем тэксту. Праца над стварэннем уласнага тэксту па малюнках з выкарыстаннем апорных словазлучэнняў	Д/з: § 17, практ. 136
37	Неразвітыя і развітыя сказы	Фарміраваць у вучняў уяўленне пра будову простага неразвітага і развітага сказаў, пра іх ролю ў тэксце пэўных тыпаў і жанраў маўлення. Выпрацоўваць уменні	Вызначэнне галоўных членаў у неразвітых і развітых сказах, параўнальны аналіз неразвітых і развітых сказаў, суразмоўніцтва на аснове пытанняў.	Д/з: § 18, практ. 141 або 142 (на выбар)

1	2	3	4	5
		адрозніваць такія сказы ў тэкстах, дапаўняць неразвітыя сказы даданымі членамі, выяўляць ролю неразвітых і развітых сказаў у маўленні. Развітаць граматычны лад мовы вучняў, вучыць асэнсавана ўжываць неразвітыя і развітыя сказы ва ўласным маўленні	Вывучэнне лінгвістычнага тэксту вучэбнага дапаможніка. Чытанне тэксту, вызначэнне яго тыпу і стылю, назіранне над ужываннем неразвітых і развітых сказаў у тэксце і іх роляў у стварэнні карціны прыроды. Практыкаванні на выпрацоўку ўменняў развітаць сказы даданымі членамі ў адпаведнасці са стылем маўлення. Праца над стварэннем уласнага тэксту на прапанаваную тэму	
38	Сказы з аднароднымі членамі (без злучнікаў і са злучнікамі), знакі прыпынку	Сфарміраваць у вучняў уяўленне пра будову сказаў з аднароднымі членамі і іх ролю ў тэкстах, пазнаёміць з прыметамі аднародных членаў, спосабамі іх выражэння. Удасканальваць уменне выяўляць у сказах аднародныя члены, вызначаць іх сінтаксічную і сэнсава-граматычную ролю ў тэксце, вымаўляць у маўленчай плыні з інтанацыяй пералічэння; раздзяляць коскай, карыстацца сказамі з аднароднымі членамі ў вусным і пісьмовым маўленні	Актуалізацыя ведаў пра аднародныя члены сказа. Чытанне і аналіз тэкстаў, назіранне за сэнсава-граматычнай роляй і прызначэннем сказаў з аднароднымі членамі, абгрунтаванне мэтазгоднасці іх ужывання як лаканічнага сродку выражэння думкі, Складанне схем сказаў, пабудова сказаў па схемах. Складанне сказаў з аднароднымі членамі, уключэнне іх у выказванне	Д/з: § 19, практ. 148
39	Сказы з абагульняльнымі словамі пры аднародных членах, знакі прыпынку	Сфарміраваць у вучняў уяўленне пра будову сказаў з абагульняльнымі словамі пры аднародных членах. Выпрацоўваць уменне выяўляць у сказах аднародныя члены сказа з абагульняльнымі словамі, ставіць двукроп'е або працяжнік	Назіранне за інтанацыйным і пунктуацыйным афармленнем сказаў з абагульняльнымі словамі. Чытанне і запіс сказаў і тэстаў з аднароднымі членамі, пастаноўка пытанняў да іх, расстаноўка знакаў прыпынку. Складанне	Д/з: § 20, практ. 154 або 155 (на выбар)

1	2	3	4	5
		у адпаведных выпадках, карыстацца сказамі з абагульняльнымі словамі пры аднародных членах ў вусным і пісьмовым маўленні	графічных схем і сказаў па схемах. Падбор да аднародных груп абагульняльных слоў, іх запіс. Тлумачэнне расстаноўкі знакаў прыпынку ў сказах. Вуснае паведамленне на лінгвістычную тэму на аснове пытанняў. Складанне невялікіх тэкстаў са сказамі з аднароднымі членамі. Тлумачальны дыктант	
40 41	Сказы са звароткамі, інтанаванне, знакі прыпынку	Дапамагчы вучням асэнсаваць функцыю звароткаў у маўленні (прымусіць суразмоўцу слухаць, засяродзіць увагу на паведамленні, назваць адрасата, даць яму характарыстыку); пазнаёміць са спосабамі выражэння і месцам у сказе. Удасканальваць уменне знаходзіць звароткі ў сказах, адрозніваць назоўнікі ў назоўным склоне ў ролі дзейніка і зваротка; правільна інтанаваць сказы са звароткамі і афармляць на пісьме; ужываць звароткі ў разнастайных маўленчых сітуацыях (у тым ліку пры напісанні лістоў сябрам і дарослым)	Назіранне за ўжываннем звароткаў у сказах: сэнсавая роля, спосаб выражэння, месца ў сказе, інтанаванне, знакі прыпынку; праца з лінгвістычным тэкстам вучэбнага дапаможніка; чытанне і ўспрыманне сказаў са звароткамі на слых, выдзяленне звароткаў паўзамі і голасам; спісванне і расстаноўка знакаў прыпынку; перабудова двухсастаўных сказаў у сказы са звароткамі і наадварот; складанне схем сказаў са звароткамі і сказаў па схемах; складанне дыялогаў на прапанаваную тэму, іх прагаворванне. Напісанне лістоў сябрам і дарослым з ужываннем сказаў са звароткамі, сама- і ўзаемаацэнка выказванняў	Д/з: § 21, практ. 162 або 163 (на выбар)

1	2	3	4	5
42 43	Складаныя ска- зы з двума га- лоўнымі чле- намі ў кожнай частцы, іх ужы- ванне, інтана- ванне. Коска паміж частка- мі ў складаным сказе	Сфарміраваць у вучняў уяўленне пра скла- даны сказ, яго сэнсавыя магчымасці і будо- ву: перадаюцца два і больш звязаных паве- дамленняў, мае дзве і больш граматычных асноў. Выпрацоўваць уменні адрозніваць простыя і складаныя сказы ў тэксце, вызна- чаць структуру, граматычныя асновы ча- стак, ставіць коску паміж часткамі скла- данага сказа, будаваць сказы па схемах, будаваць лінгвістычны тэкст паводле пы- танняў; узбагачаць сінтаксічны лад мовы вучняў, вучыць ужываць складаныя сказы ў вусным і пісьмовым маўленні	Чытанне простых і складаных ска- заў, у тым ліку ў складзе тэкстаў, зна- ходжанне ў іх граматычных асноў, параўнанне па сэнсе і будове; вызна- чэнне тэмы тэкстаў і асноўнай думкі; пабудова схем сказаў і сказаў па схе- мах; выбарачны графічны дыктант; канструяванне і запіс складаных ска- заў з прапанаваных простых; разго- ртванне простых сказаў у складаныя; дапісванне складаных сказаў па зада- дзенай першай частцы пры дапамозе пытанняў. Напісанне звязных выка- званняў з ужываннем складаных ска- заў і адборам лексікі ў адпаведнасці з тэмай і стылёвай накіраванасцю. Ву- сны і пісьмовы разбор складаных ска- заў. Падбор і запіс складаных сказаў з дзіцячых часопісаў і газет, іх вусны і пісьмовы разбор	Д/з: § 22, практ. 168, 172
44 45	Кантрольны дыктант і яго аналіз	Выявіць узровень арфаграфічнай і пункту- ацыйнай пісьменнасці, аналітыка-сінтэтыч- ных моўных і маўленчых уменняў вучняў		
46	Простая мова, інтанаванне і афармленне на пісьме	Садзейнічаць асэнсаванню вучнямі зна- чэння, структуры, стылістычных асаблі- васцей сказаў з простаю мовай. Выпра- цоўваць уменне вызначаць такія сказы ў тэксце, адрозніваць у іх словы аўтара	Назіранне над ужываннем сказаў з простаю мовай, супастаўленне са сказамаі з ускоснаю мовай. Праца з лін- гвістычным тэстам вучэбнага дапа- можніка; чытанне тэкстаў, назіранне	Д/з: § 23, практ. 179

1	2	3	4	5
		і простую мову, правільна інтанаваць, ставіць знакі прыпынку, у тым ліку пры адна- родных членах і зваротку, складаць сказы з простаю мовай па схемах, дарэчна ўжы- ваць простую мову ў вусным і пісьмовым маўленні. Узбагачаць слоўнікавы запас дзеясловамі гаварэння, удасканальваць навыкі вымаўлення сказаў розных тыпаў	за ўжываннем простаю мовай, вызна- чэнне сэнсава-граматычнай ролі ў тэ- ксце; чытанне і запіс сказаў з про- стай мовай; праца над інтанаван- нем. Падбор і запіс слоў аўтара да простаю мовы; перабудова, склада- нне і запіс уласных сказаў і тэкстаў з простаю мовай, сама- і ўзаемаацэ- нка якасці чытання. Запіс тэкстаў з простаю мовай з расстаноўкай зна- каў прыпынку; выбарачны графічны дыктант (пазнаць сказы з простаю мо- вай, пазначыць іх нумар і скласці гра- фічную схему)	
47 48	Дыялог. Афармленне дыялогу	Пазнаёміць вучняў з ужываннем маналогу і дыялогу ў вусным і пісьмовым маўлен- ні. Выпрацоўваць уменне вызначаць мана- лагічную мову і дыялог, правільна чытаць тэксты з дыялогам, афармляць на пісьме, карыстацца дыялагічнаю мовай пры пабу- дове вусных і пісьмовых выказванняў. Уда- сканальваць навыкі маўленчага этыкету	Вусная ілюстрацыя маналогу і ды- ялогу (загадка падрыхтаванае вуч- нямі выкананне верша, жарту, урыўка з казкі, інсцэніроўка верша і г.д.); назі- ранне над запісам дыялогу; самастой- ная праца з лінгвістычным тэкстам вучэбнага дапаможніка, суразмоўні- цтва па змесце; запіс дыялогаў з рас- станоўкай знакаў прыпынку; вызна- чэнне тэмы і асноўнай думкі мана- логаў і дыялогаў, чытанне па ролях; дапісванне дыялогаў; работа ў парах: складанне дыялогаў-адказаў на про- сьбы, парады, прапановы. Пераклад тэксту з рускаю мовы на беларускую	Д/з: § 24, практ. 184

1	2	3	4	5
III чвэрць (31 урок) Сінтаксіс і пунктуацыя (працяг, 3 урокі)				
49 50	Патрабаванні да падрабязнага пераказу. Падрабязны пераказ тэксту з прастай мовай (з выкарыстаннем апорных слоў і словазлучэнняў)	Пазнаёміць вучняў з патрабаваннямі да падрабязнага пераказу. Навучыць склаदाць план апавядання, перадаваць змест блізка да тэксту паводле плана (з выкарыстаннем апорных слоў і словазлучэнняў), захоўваючы будову, агульны эмацыянальны тон, характэрныя вобразна-выяўленчыя моўныя сродкі	Уступнае слова настаўніка аб задачах і правілах падрабязнага пераказу тэксту. Падрыхтоўка вучняў да ўспрыняцця твора; чытанне тэксту, суразмоўніцтва з вучнямі, накіраванае на асэнсаванне яго тэмы і асноўнай думкі, стылю і тыпу, аналіз мовы і мастацкіх сродкаў; папярэдняе выпісванне апорных слоў і словазлучэнняў, складанне з імі сказаў; складанне плана тэксту; паўторнае чытанне; напісанне пераказу. Агульная характарыстыка вучнёўскіх работ пасля праверкі; выпраўленне дапушчаных памылак і недахопаў, ацэнка і самаацэнка выкананых работ	Д/з: практ. 186 (рэдагаванне ўласнага тэксту)
51	Падагульненне і сістэматызацыя вывучанага па раздзеле	Садзейнічаць падагульненню і сістэматызацыі вывучанага па раздзеле. Выпрацоўваць уменні рабіць вуснае паведамленне на лінгвістычную тэму, карыстаючыся прапанаванымі пытаннямі, ілюстраваць свае думкі прыкладамі; удасканалюць моўныя, арфаграфічныя і пунктуацыйныя ўменні вучняў	Суразмоўніцтва па вывучаным раздзеле, практыкаванні на выпісванне і аналіз словазлучэнняў; чытанне і запіс тэксту з вызначэннем меж заў, расстаноўкай знакаў прыпынку і ўстаўкай прапушчаных літар; аналіз тэксту і сказаў па пытаннях. Запіс сказаў з прастай мовай і расстаноўкай знакаў прыпынку. Дапісванне азначэнняў сінтаксічных паняццяў. Чытанне і аналіз тэксту казкі, тлумачэнне афармлення сказаў з прастай мовай, праца над працягам казкі	Д/з: зад. 5 на стар. 114

1	2	3	4	5
Фанетыка і арфаэпія. Графіка і арфаграфія (28 гадзін, з іх 4 гадзіны – на пісьмовыя работы і іх аналіз)				
52	Гукі беларускай мовы	Паглыбляць у вучняў уяўленне пра сістэму гукаў беларускай мовы, паказаць іх ролю ў мове як кампанентаў слоў і сродкаў іх адрознення. Выпрацоўваць уменне чуць, вылучаць гукі, абазначаць іх літарамі, удасканалюць навык літаратурнага вымаўлення гукаў і іх спалучэнняў у маўленчай плыні	Самастойная праца з вучэбным дапаможнікам; суразмоўніцтва па тэксце, вусны пераказ вучэбнага тэксту; запіс слоў пад дыктоўку; параўнанне і супастаўленне гукаў па сэнсаадружнай ролі, спосабе і органах вымаўлення; назіранне за роляй гукаў у словах (у тым ліку з выкарыстаннем малюнкаў); гульня «Хто больш?»; выразнае чытанне тэксту, вызначэнне яго асноўнай думкі, запіс у транскрыпцыі выдзеленых слоў; назіранне над ужываннем сугучных слоў у вершаваным тэксце, вызначэнне іх сэнсавастылістычнай ролі. суразмоўніцтва па тэме. Чытанне тэксту, вызначэнне яго тэмы і асноўнай думкі, выяўленне ключавых слоў, іх гукавы запіс	Д/з: § 26, практ. 195
53	Літара як знак гука	Дапамагчы ўсвядоміць суадносіны паміж гукамі і літарамі; выпрацоўваць уменне свядома і дакладна размяжоўваць іх, праводзіць гук-літарны аналіз слоў. Удасканальваць навыкі літаратурнага вымаўлення і правільнай перадачы гукаў на пісьме ў розных пазіцыях	Чытанне фанетычнай казкі, вызначэнне тэмы і мэтанакіраванасці; праца з табліцай «Суадносіны паміж гукамі і літарамі», фармулёўка высноў; суразмоўніцтва па тэме; вымаўленне і частковы фанетычны разбор слоў; практыкаванні на размежаванне слоў, напісанне якіх супадае з вымаўленнем і напісанне якіх не супадае з вымаўленнем; складанне і запіс з некаторымі словамі сказаў; спісванне	Д/з: § 27, практ. 206

1	2	3	4	5
			(або папераджальны дыктант) з дадатковым фанетычным заданнем; параўнанне літаратурнага і мясцовага вымаўлення некаторых слоў	
54	Прызначэнне літар <i>е, ё, ю, я, і</i>	Паглыбіць паняцце пра двайную ролю літар <i>е, ё, ю, я, і</i> , садзейнічаць засваенню тэрмінаў, якія называюць фанетычныя паняцці. Выпрацоўваць уменні адрозніваць на слых гукі, якія на пісьме абазначаны з удзелам літар <i>е, ё, ю, я, і</i> ; запісваць два гукі адной літарай, пераводзіць адпаведныя літарныя абазначэнні ў гукавыя, вызначаць гукавы склад слоў з гэтымі літарамі	Выразнае вымаўленне і параўнанне слоў з гукам [й]; перавод гукавых абазначэнняў у літарныя, літарных у гукавыя; назіранні, падагульненні і высновы, праца з тэарэтычным матэрыялам вучэбнага дапаможніка; складанне табліцы. Выразнае чытанне слоў, тэкстаў, выяўленне ролі ў словах літар <i>е, ё, ю, я, і</i> ; падрабязны вусны пераказ тэксту; навучальны дыктант з фанетычным заданнем. Чытанне і аналіз будовы тэксту, вызначэнне яго тыпу і стылю, складанне і запіс заключнай часткі	Д/з: § 28, практ. 212
55	Беларускі алфавіт. Назвы літар	Садзейнічаць засваенню вучнямі алфавіта, правільных назваў літар; навучыць карыстацца алфавітам у практычнай дзейнасці. Пазнаёміць вучняў з задачамі, структурай і зместам арфаграфічнага слоўніка. Выпрацоўваць уменне хутка і правільна называць літары па алфавіце, размяшчаць словы ў алфавітным парадку, карыстацца слоўнікамі	Суразмоўніцтва з вучнямі пра неабходнасць добрага ведання алфавіта; Чытанне лінгвістычнай казкі, тлумачэнне паходжання назваў «алфавіт» і «азбука»; выразнае чытанне алфавіта; дапісванне сказаў па прапанаваным пачатку. Знаёмства з арфаграфічным слоўнікам; слоўнікавы дыктант (з выкарыстаннем арфаграфічнага слоўніка); запіс слоў у алфавітным парадку: гука-літарны аналіз слоў; заданні-гульні на добрае валоданне	Д/з: § 29, практ. 220

1	2	3	4	5
			алфавітам і адрозненне гукаў і літар: пісьмовы пераклад верша-жарту (з выкарыстаннем руска-беларускага слоўніка), параўнальны аналіз літар у беларускай і рускай мовах; чытанне тэксту, яго аналіз, спісванне тэксту з гукавым запісам аднаго са сказаў	
56	Склад. Націск	Паглыбіць веды вучняў пра ролю складанападзелу і націску ў словах; узнавіць і развіць уменне дзяліць словы на склады, адрозніваць націскныя і ненаціскныя склады. Удасканальваць навык вызначэння пазіцыі складу адносна націска; правярць, наколькі вучні валодаюць гэтымі ўменнямі; садзейнічаць запамінанню і выпрацоўцы правільнага вымаўлення слоў, у якіх вучні робяць памылкі ў націску	Назіранне за падзелам некаторых слоў на склады ў разнастайных маўленчых сітуацыях; чытанне тэксту, вызначэнне яго тэмы, тыпу і стылю; запіс тэксту, падзел слоў на склады; праца з тэарэтычным матэрыялам вучэбнага дапаможніка, суразмоўніцтва па змесце; гульня «Хто больш?»; выразнае чытанне, падзел слоў на склады і пастаноўка націску (з выкарыстаннем пры неабходнасці «Арфаграфічнага слоўніка»); назіранне над сэнсаадрознай функцыяй націску; работа ў парах: вызначэнне складоў у адносінах да націска, засваенне адпаведнай тэрміналогіі (першы пераднаціскны, другі пераднаціскны, паслянаціскны); складанне і запіс з некаторымі словамі сказаў (з дадатковым сінтаксічным заданнем)	Д/з: § 30, практ. 229

1	2	3	4	5
57	Правілы пераносу слоў	Стварыць умовы для засваення правілаў пераносу слоў, выпрацоўваць уменні дзяліць словы на склады і для пераносу, развіваць маўленчыя ўменні і навыкі	Уступнае слова настаўніка, актуалізацыі ведаў вучняў па тэме, чытанне тэксту, вызначэнне яго мэтанакіраванасці і адрасата, асноўнай думкі, запіс тэксту з падзелам слоў для пераносу, праца з тэарэтычным матэрыялам вучэбнага дапаможніка: вусны пераказ тэксту з падборам уласных прыкладаў. Чытанне тэкстаў, іх аналіз, запіс некаторых слоў з падзелам на склады і для пераносу. Складанне і запіс дыялогаў па прапанаванай сітуацыі	Д/з: § 31, практ. 236
58 59	Кантрольны падрабязны пераказ мастацкага тэксту	Праверыць уменне вучняў пісьмова пераказваць мастацкі тэкст з выразнай кампазіцыяй, захоўваючы будову, агульны настрой, вобразна-выяўленчыя сродкі		Работа над памылкамі
60	Галосныя гукі	Сістэматызаваць веды вучняў пра галосныя і зычныя гукі, асаблівасці іх вымаўлення і перадачы на пісьме, Удасканальваць літаратурнае вымаўленне, пазнаёміць з правіламі фанетычнага разбору слова Праца над памылкамі ў дыктанце	Назіранне над асаблівасцямі вымаўлення галосных і зычных гукаў; супастаўленне і высновы на аснове адказаў на пытанні; праца з вучэбным тэкстам дапаможніка, суразмоўніцтва па змесце; удакладненне асаблівасцей вымаўлення некаторых гукаў і слоў; знаёмства з правіламі фанетычнага разбору слова; чытанне тэксту, вызначэнне тэмы і асноўнай думкі, падбор загаловка, асэнсаванне лагічных частак тэксту; спісванне тэксту, гукалітарны аналіз галосных у некаторых	Д/з: § 33, практ. 252

1	2	3	4	5
			словах; запіс слоў з заменай адных галосных іншым, каб атрымлася новае слова, складанне з некаторымі словамі развітых сказаў, графічнае абазначэнне граматычнай асновы; чытанне тэксту, назіранне за вымаўленнем галосных гукаў у розных пазіцыях, высновы; вызначэнне становішча галосных у словах, вызначэнне націскных галосных у словах тэксту	
61 62	Вымаўленне і правапіс галосных о, э, а	Удасканальваць уменне вызначаць націскны склад у словах, прымяняць правілы вымаўлення і напісання галосных о, э, а ў спрадвечна беларускіх і запазычаных словах. Замацоўваць уменне складаць і пісьмова афармляць дыялог	Назіранне над парамі слоў, дзе галосныя знаходзяцца ў моцнай і слабай пазіцыі, параўнанне, адказы на пытанні, высновы; чытанне і аналіз тэксту, тлумачэнне правапісу галосных о, э, а ў словах; спісванне тэксту з устаўкай прапушчаных літар; назіранне за вымаўленнем і правапісам э ў іншамоўных словах; слоўнік кавы дыктант; запіс сказаў з устаўкай прапушчаных літар; гукалітарны аналіз слоў; складанне і запіс сказаў са словамі рубрыкі «Пішы правільна». Падбор і запіс да рускіх слоў беларускіх адпаведнікаў, тлумачэнне іх правапісу	Д/з: § 34, практ. 256, 259

1	2	3	4	5
63 64	Вымаўленне і правапіс галосных е, ё, я	Садзейнічаць засваенню правілаў вымаўлення і напісання галосных е, ё, я ў спрадвечна беларускіх і запазычаных словах. Удасканалваць уменне вызначаць націскны, першы і другі пераднаціскныя, паслянаціскныя склады, адрозніваць каранёвае я, словы іншамоўнага паходжання. Вучыць ужываць новыя словы ў вусным і пісьмовым маўленні	Запіс слоў з падзелам на склады і вызначэннем складу адносна націска, назіранне за ўжываннем галосных е, ё, я , высновы; праца з тэарэтычным матэрыялам вучэбнага дапаможніка, суразмоўніцтва з вучнямі. Запіс сказаў, тлумачэнне правапісу е, ё, я ; назіранне за правапісам літары е ў словах іншамоўнага паходжання; падбор і запіс беларускіх адпаведнікаў да прапанаваных рускіх слоў, складанне з імі сказаў. Праца з арфаграфічным слоўнікам; чытанне і аналіз тэксту (прыметы тэксту, від сувязі сказаў, тэма, асноўная думка, стыль, тып); запіс тэксту з устаўкай прапушчаных літар і тлумачэннем іх напісання	Д/з: § 35, практ. 266
65	Вымаўленне і правапіс спалучэнняў іё (ыё), ія (ыя), іе (ые) у запазычаных словах	Садзейнічаць засваенню вучнямі вымаўлення і правапісу запазычаных слоў са спалучэннямі іё (ыё), ія (ыя), іе (ые) . Выпрацоўваць уменне вымаўляць такія словы, адпаведна перадаваць на пісьме, пры неабходнасці правяраць напісанне па арфаграфічным слоўніку	Назіранне за вымаўленнем і напісаннем слоў іншамоўнага паходжання; запіс слоў у транскрыпцыі; перавод гукавых абазначэнняў у літарныя, абазначэнне націску; суразмоўніцтва з вучнямі, высновы; выразнае чытанне па-беларуску слоў, запісаных на рускай мове, іх лексічнае тлумачэнне (з выкарыстаннем тлумачальнага слоўніка), складанне і запіс з імі	Д/з: § 36, практ. 270

1	2	3	4	5
			развітых сказаў; чытанне і запіс тэкстаў з тлумачэннем вымаўлення і правапісу слоў з прапушчанымі літарамі; каменціраваны дыктант. Пераклад словазлучэнняў з рускай мовы на беларускую з абазначэннем спалучэнняў галосных у запазычаных словах. Напісанне сачынення-мініяцюры па малюнках	
66	Зычныя гукі. Глухія, звонкія і санорныя зычныя. Іх вымаўленне і правапіс	Стварыць педагагічныя ўмовы для далейшага знаёмства вучняў з зычнымі гукамі. Сфарміраваць паняцце аб парных і няпарных звонкіх, глухіх і санорных зычных гукіх, іх вымаўленні і абазначэнні на пісьме. Пазнаёміць з сэнсаадрознай роляй зычных, з аэванчэннем глухіх перад звонкімі, аглушэннем звонкіх перад глухімі і на канцы слова, Выпрацоўваць уменне вымаўляць гэтыя гукі і іх спалучэнні ў маўленчай плыні, адрозніваць і правільна перадаваць на пісьме. Удасканалваць уменне ствараць вуснае выказванне на лінгвістычную тэму	Назіранне за вымаўленнем і абазначэннем на пісьме звонкіх і глухіх зычных гукіх, аналіз табліцы; падбор і запіс слоў з адпаведнымі парнымі звонкімі і глухімі зычнымі; праца з лінгвістычным тэкстам вучэбнага дапаможніка; выразнае чытанне і запіс слоў з мэтай вызначэння адпаведнасці неадпаведнасці вымаўлення і напісання зычных; рашэнне і чытанне лінгвістычных прапорцый. Чытанне тэкстаў, іх аналіз, вусная характарыстыка зычных гукіх	Д/з: § 1, практ. 14 (ч. 2 вучэбнага дапаможніка)

1	2	3	4	5
67	Свісцячыя і шыпячыя зычныя. Іх вымаўленне і правапіс	Сфарміраваць паняцце аб свісцячых і шыпячых зычных гуках, іх вымаўленні і абазначэнні на пісьме. Пазнаёміць з прыпадабненнем свісцячых да шыпячых, шыпячых да свісцячых. Выпрацоўваць уменне вымаўляць гэтыя гукі і іх спалучэнні ў маўленчай плыні. Удасканальваць уменне ствараць вуснае выказванне на лінгвістычную тэму	Назіранне над вымаўленнем, гучаннем свісцячых і шыпячых зычных: чытанне лінгвістычнага матэрыялу, складанне табліцы суадносін свісцячых і шыпячых гукаў і літар; чытанне і запіс тэкстаў, сказаў з выбарам патрэбнай літары, абазначэнне літар, якія перадаюць свісцячыя і шыпячыя гукі, чытанне слоў у дзвяднаці з правіламі вымаўлення спалучэнняў зычных	Д/з: § 2, практ. 20
68	Цвёрдыя і мяккія зычныя, іх вымаўленне і правапіс	Замацоўваць паняцце «цвёрдасці-мяккасці» зычных гукаў, садзейнічаць асэнсаванню сэнсаадрознай ролі цвёрдасці-мяккасці, пазнаёміць са з'явай асіміляцыі цвёрдых зычных, са спосабам абазначэння мяккасці зычных на пісьме, са знакам абазначэння мяккасці зычных у транскрыпцыі. Удасканальваць уменне адрозніваць на слых цвёрдыя і мяккія зычныя ў слабай пазіцыі ў маўленчай плыні і на пісьме, адрозніваць гук [дж] ад спалучэння гукаў [д] + [ж] і гукі [дз], [дз'] ад спалучэння гукаў [д] + [з] і [д] + [з']	Назіранне за вымаўленнем, спосабам абазначэння мяккіх і цвёрдых зычных, іх сэнсаадрознай роляй (з апорай на малюнк); самастойнае чытанне вучэбнага тэксту, суразмоўніцтва па тэме; запіс тэкстаў, практыкаванні на выпрацоўку навыкаў вуснай перадачы асіміляцыйнай мяккасці зычных (з выкарыстаннем раздатачных картак); самаацэнка вымаўлення і ацэнка «кансультантаў»; праца з арфаграфічным слоўнікам, слоўнікавая работа з запазычанымі словамі	Д/з: § 3, практ. 26

1	2	3	4	5
69	Зацвярдзелыя зычныя, іх вымаўленне і правапіс	Садзейнічаць засваенню вучнямі паняцця «зацвярдзелыя зычныя». Удасканальваць уменне вымаўляць гукі [ж], [дж], [р], [ц], [ч], [ш] у маўленчай плыні, правільна афармляць словы з гэтымі літарамі ў пісьмовым маўленні.	Чытанне і назіранне за вымаўленнем зацвярдзелых зычных; гістарычная даведка настаўніка; самастойнае чытанне вучэбнага тэксту; чытанне слоў парамі, напісаных па-руску і па-беларуску, высновы. Чытанне і тлумачэнне лексічнага значэння запазычаных слоў, складанне з імі словазлучэнняў, навучальны пераказ па плане тэксту з дыялогам	Д/з: § 4, практ. 32
70	Змякчальны мяккі знак	Садзейнічаць засваенню вучнямі правапісу мяккага знака для абазначэння мяккасці зычных на канцы і ў сярэдзіне слова. Удасканальваць навык вымаўлення і напісання слоў з мяккім знакам (з улікам мясцовых фанетычных асаблівасцей)	Назіранне над вымаўленнем слоў з парнымі мяккімі і цвёрдымі зычнымі, суразмоўніцтва па пытаннях, складанне табліцы правапісу мяккага знака, вуснае выказванне па тэме; чытанне і аналіз правапісу слоў, складанне з імі сказаў, вызначэнне граматычнай асновы. Напісанне апавядання па малюнку з выкарыстаннем слоў з мяккім знакам. Чытанне тэксту, падбор загаловка, спісванне з устаўкай, дзе патрэбна, мяккага знака	Д/з: § 5, практ. 37
71	Раздзяляльны мяккі знак і апостраф	Спрыяць засваенню вучнямі правапісу раздзяляльнага мяккага знака і апострафа. Удасканальваць навык вымаўлення і напісання слоў з раздзяляльным мяккім знакам і апострафам (з улікам мясцовых фанетычных асаблівасцей)	Назіранне за вымаўленнем слоў са злітным і раздзельным вымаўленнем гукаў; чытанне правілаў, суразмоўніцтва па тэме; складанне табліцы і запісанне яе прыкладамі; класіфікацыйныя практыкаванні на размежаванне раздзяляльнага мяккага знака	Д/з: § 6, практ. 42

1	2	3	4	5
			і мяккага знака, які абазначае мяккасць зычных; складанне з некаторымі запазычанымі словамі сказаў (з выкарыстаннем тлумачальнага слоўніка); перавод гукавых абазначэнняў у літарныя; назіранне за мясцовым вымаўленнем некаторых слоў, запіс іх у транскрыпцыі і паралельны запіс літаратурнага вымаўлення; каменціраваны дыктант слоў і словазлучэнняў, тэкстаў	
72	Зычныя [д] – [дз’], [т] – [ц’], іх вымаўленне і правапіс	Удасканальваць уменні правільна вымаўляць і пісаць словы з чаргаваннем гукаў [д]–[дз’], [т]–[ц’], адрозніваць гук [дз’] ад спалучэння гукаў [д] і [з’], дзяліць словы з адпаведнымі літарамі для пераносу, вымаўляць гукі [д] і [т] перад [в’] і перадаваць на пісьме ў прыстаўках і суфіксах, ужываць [д] і [т] у словах іншамоўнага паходжання	Назіранне за вымаўленнем і напісаннем пар слоў з чаргаваннем [д]–[дз’], [т]–[ц’]; адказы на пытанні; вывучэнне адпаведнага правіла, падбор прыкладаў. Чытанне тэксту, вызначэнне асноўнай думкі, падбор загаловка; запіс тэксту, тлумачэнне правапісу [дз’], [ц’]; фанетычны разбор слоў і сінтаксічны разбор сказаў; параўнанне вымаўлення і правапісу [д], [т] у словах іншамоўнага паходжання ў рускай і беларускай мовах. Спісванне слоў з выбарам літар, абгрунтаванне напісання. Тлумачальны дыктант. Спісванне тэкстаў з устаўкай прапушчаных літар	Д/з: § 7, практ. 49

1	2	3	4	5
73 74	Правапіс <i>у, ў</i>	Удасканальваць навыкі вымаўлення і засваення правапісу <i>у, ў</i> (нескладовага) у спрадвечна беларускіх словах і словах іншамоўнага паходжання. Выпрацоўваць уменне рабіць звязнае паведамленне на лінгвістычную тэму	Назіранне над вымаўленнем і напісаннем <i>у і ў</i> ; суразмоўніцтва па тэме, падбор прыкладаў для ілюстрацыі палажэнняў правіла (на аснове вызначанага тэксту); спісванне слоў, сказаў з устаўкай прапушчаных літар <i>у і ў</i> , абгрунтаванне правільнага напісання. Складанне плана паведамлення па вывучанай тэме, вуснае выказванне, сама- і ўзаемаацэнка выступленняў	Д/з: § 8, практ. 54 (сачыненне-напісанне паводле малюнка на с. 29), 55
75	Падоўжаныя зычныя, іх вымаўленне і правапіс	Паглыбіць веды вучняў пра падоўжаныя зычныя як характэрную асаблівасць гукавой сістэмы беларускай мовы. Развіваць уменне правільна вымаўляць падоўжаныя зычныя, успрымаць іх на слых, вылучаць і перадаваць на пісьме, размяжоўваць падаўжэнне як вынік гукавых змен у слове і падваенне гукаў як вынік словаўтварэння	Назіранне за вымаўленнем і напісаннем пар аднакаранёвых слоў; суразмоўніцтва па тэме; слова настаўніка пра гістарычныя змены ў словах; самастойная праца з лінгвістычным тэкстам вучэбнага дапаможніка; вусны пераказ; тлумачэнне ўмоў падаўжэння або непадаўжэння зычных у парах слоў; складанне і запіс сказаў, вызначэнне іх граматычных асноў. Чытанне тэкстаў, выяўленне тэмы і асноўнай думкі, адпаведнасці загаловка, абгрунтаванне правапісу выдзеленых слоў; спісванне сказаў з раскрыццём дужак; размежаванне і запіс слоў з фанетычным падаўжэннем і марфалагічным падваеннем. Выразнае чытанне вершаванага тэксту, вызначэнне асноўнай думкі, тлумачэнне напісання слоў з падвоенымі літарамі	Д/з: § 9, практ. 61

1	2	3	4	5
76	Прыстаўныя зычныя і галосныя, іх правапіс	Паглыбіць веды вучняў аб прыстаўных гукіх як спецыфічнай асаблівасці гукавой сістэмы беларускай мовы. Развіваць уменне вымаўляць зычныя і галосныя прыстаўныя гукі ў адпаведнай пазіцыі, успрымаць іх на слых, вылучаць і перадаваць на пісьме, размяжоўваць прыстаўныя і каранёвыя гукі	Слова настаўніка пра паходжанне прыстаўных гукаў; назіранне за вымаўленнем і напісаннем пар слоў па-руску і па-беларуску, суразмоўніцтва па тэме; самастойная праца з тэарэтычным матэрыялам вучэбнага дапаможніка; вусныя выказванні вучняў. Спісванне сказаў, тлумачэнне вымаўлення і правапісу выдзеленых слоў з прыстаўной літарай ці без яе, выпісванне словазлучэнняў са словамі з прыстаўнымі гукімі. Чытанне тэстаў, іх аналіз, знаходжанне слоў з прыстаўнымі гукімі, вусны пераказ тэкстаў; поўны фанетычны разбор некаторых слоў	Д/з: § 10, практ. 68
77 78	Кантрольны дыктант і яго аналіз	Выявіць узровень сфарміраванасці арфаграфічнай і пунктуацыйнай пісьменнасці, аналітыка-сінтэтычных моўных і маўленчых уменняў вучняў		
79	Падагульненне і сістэматызацыя вывучанага па раздзеле	Паглыбіць і сістэматызаваць веды вучняў па асноўных пытаннях фанетыкі і арфаэпіі, графікі і арфаграфіі. Удасканаліць уменні пазнаваць моўныя з'явы, групаваць іх, устаўляць лагічныя сувязі, выконваць фанетычны разбор слоў	Адказы на пытанні да вывучанага раздзела; чытанне і аналіз тэкстаў (мэта і сфера ўжывання, тып і стыль, жанр, тэма і асноўная думка), запіс з устаўкай прапушчаных літар, тлумачэнне вымаўлення і правапісу слоў; класіфікацыйныя практыкаванні, запіс рускіх слоў па-беларуску, тлумачэнне іх правапісу, рэдагаванне словазлучэнняў і сказаў	Д/з: зад. 10 на стар. 44

1	2	3	4	5
IV чвэрць (26 урокаў)				
Лексіка. Фразеалогія (20 гадзін, з іх 3 гадзіны – на пісьмовыя работы)				
80	Словы як назвы рэчаў, з'яў, паняццяў	Фарміраваць у вучняў уяўленне пра самабытнасць і непаўторнасць беларускай мовы, унікальнасць і разнастайнасць яе слоўнікавага складу. Выпрацоўваць уменне адрозніваць словы і прадметы (прыметы, дзеянні, колькасці, якія гэтымі словамі называюцца), ужываць словы ва ўласным маўленні ў адпаведнасці з іх значэннем, складаць спіс назваў пэўнай мясцовасці. Развіваць уменне ўспрымаць у працэсе чытання навуковы (вучэбны, лінгвістычны) тэкст, складаць план, вызначаць апорныя словы і перадаваць змест, падмацоўваючы ўласнымі прыкладамі	Суразмоўніцтва пра новы раздзел і яго змест; чытанне і слуханне вучэбнага тэксту, складанне яго плана, вызначэнне апорных слоў, іх лексічнага значэння, пераказ тэксту; суразмоўніцтва пра даведачную літаратуру (энцыклапедычную і лінгвістычную); знаёмства з разнастайнымі слоўнікамі, іх прызначэннем, асаблівасцямі зместу слоўнікавых артыкулаў; практыкаванні на ўдасканаленне тэхнікі карыстання слоўнікамі; гульня «Хто хутчэй?» (пошук слова ў даведніку). Складанне спісу назваў мясцовасці	Д/з: § 12, практ. 84
81	Лексічнае значэнне слова	Садзейнічаць знаёмству вучняў з паняццем 'лексічнае значэнне слова', выпрацоўваць уменне адрозніваць граматычнае і лексічнае значэнне слова; вызначаць лексічнае значэнне слоў у тлумачальным слоўніку і ў тэксце, раскрываць значэнне слова рознымі спосабамі, ужываць словы ва ўласным маўленні ў адпаведнасці з іх лексічным значэннем. Выхоўваць цікавасць да слоўнікаў і выпрацоўваць звычку карыстацца імі; пазнаёміць з энцыклапедычнымі і асноўнымі лінгвістычнымі слоўнікамі, выпрацоўваць уменне карыстацца імі, даць паняцце пра слоўніковы артыкул	Аналіз сказаў; чытанне і пераказ вучэбнага тэксту; практыкаванні ў раскрыцці лексічнага значэння слоў, праца з тлумачальным слоўнікам; запіс значэнняў слоў паводле ўзору, разгадваанне крыжаванкі, складанне і запіс словазлучэнняў і сказаў у адпаведнасці з лексічным значэннем і спалучальнасцю прапанаваных слоў; спісванне сказаў і тэксту з выбарам адпаведнага сэнсу сказа слоў, узаемацэнка работ. Вуснае выказванне «Памятныя мясціны, звязаныя з жыццём і творчасцю Якуба Коласа»	Д/з: § 13, практ. 90

1	2	3	4	5
82	Адназначныя і мнагазначныя словы	Фарміраваць уяўленне пра адназначнасць і мнагазначнасць слоў. Выпрацоўваць умённі адрозніваць адназначныя і мнагазначныя словы, вызначаць лексічнае значэнне мнагазначных слоў у тэкстах, знаходзіць адназначныя і мнагазначныя словы ў тлумачальным слоўніку, самастойна раскрываць іх лексічнае значэнне; складаць з імі словазлучэнні і сказы, ужываць мнагазначныя словы ва ўласных выказваннях	Тлумачэнне тэмы з апорай на малюнкi, складанне табліцы па выніках суразмоўніцтва. Назіранне за ўжываннем адназначных і мнагазначных слоў у словазлучэннях, сказах і тэкстах; спісванне сказаў і тэкстаў з устаўкай прапушчаных літар, выяўленне мнагазначных слоў; падбор прыкладаў мнагазначных слоў у словазлучэннях, сказах і тэкстах; выбар мнагазначных слоў з тлумачальнага слоўніка; знаёмства з афармленнем адпаведнага слоўнікавага артыкула; складанне і запіс словазлучэнняў, сказаў і тэкстаў з мнагазначнымі словамі	Д/з: § 14, практ. 96
83 84	Прамае і пераноснае значэнне слова	Паглыбіць веды вучняў пра лексічную спалучальнасць слоў, іх ужыванне ў прамым і пераносным значэнні. Развіваць умённі адрозніваць спалучэнні слоў, якія не адпавядаюць сапраўднасці, вызначаць у кантэксце ўжыванне слоў у прамым і пераносным значэнні, пазнаёміць са спосабам абзначэння такіх слоў у тлумачальным слоўніку; складаць словазлучэнні, сказы і тэксты, у якіх словы ўжываліся б у прамым і пераносным значэнні; знаходзіць і выпраўляць памылкі ва ўжыванні слоў з прамым і пераносным значэннем	Чытанне і аналіз спалучэнняў слоў, выяўленне выказаў, якія не адпавядаюць сапраўднасці. Выразнае чытанне і асэнсаванне тэксту-жарту, пабудаванага на ўжыванні прамога і пераноснага значэння слова, суразмоўніцтва па тэме. Праца з вучэбным тэкстам; аналіз сказаў і абгрунтаванне ўжывання слоў у пераносным значэнні; утварэнне і запіс словазлучэнняў, пазнаванне ў словазлучэннях і сказах слоў, ужытых у пераносным значэнні. Праца з тлумачальным слоўнікам. Складанне і запіс сказаў з ужываннем слоў у прамым і пераносным значэнні. Чытанне і аналіз мастацкіх тэкстаў, выяўленне ў іх слоў, ужытых у пераносным значэнні	Д/з: § 15, практ. 107

1	2	3	4	5
85	Сінонімы	Фарміраваць уяўленне пра сінонімы, іх семантыка-стылістычныя асаблівасці і разнастайнае выкарыстанне ў маўленні. Выпрацоўваць умённі знаходзіць сінонімы ў тэксце, вызначаць іх сэнсава-стылістычную ролю, фармуляваць агульнае лексічнае значэнне сінанімічнага рада, падбіраць сінонімы да прапанаванага слова, адрозніваць сінонімы ад мнагазначных слоў і паміж сабой. Развіваць умённе групаваць моўныя з'явы; ужываць сінонімы ва ўласным маўленні ў адпаведнасці з іх семантыка-стылістычнымі асаблівасцямі, выкарыстоўваць сінонімы як сродак сувязі суседніх сказаў, з дапамогай сінонімаў пераадольваць неапраўданы паўтор слоў	Гутарка па малюнках; слова настаўніка, праца з вучэбным тэкстам; знаёмства са «Слоўнікам сінонімаў і блізказначных слоў» М. К. Кльшкі; групоўка сінонімаў паводле вызначаных прымет, складанне з імі словазлучэнняў і сказаў; падбор сінонімаў і блізказначных слоў, падзел на нейтральныя і эмацыянальныя. Праца з тэкстамі, абгрунтаванне выбару сінонімаў. Удасканаленне і запіс тэксту з мэтай пазбаўлення ад неапраўданага паўтору слоў шляхам ужывання тэкставых сінонімаў	Д/з: § 16, практ. 115
86	Антонімы	Фарміраваць уяўленне пра антонімы і іх ролю ў маўленні (антонімы — сродак стварэння кантрасту, які дазваляе вобразна, выразна перадаць думкі, антытэза ў прыказках, мастацкіх творах, сродак сувязі сказаў у тэксце ці частак сказа, сродак тлумачэння лексічнага значэння слоў у тлумачальным слоўніку). Выпрацоўваць умённе падбіраць антонімы, групаваць з'явы, якія вывучаюцца, знаходзіць у тэксце, вызначаць агульнае семантычнае значэнне антанімічных пар слоў, вызначаць сэнсава-стылістычную ролю антонімаў у тэкстах; ужываць ва ўласным маўленні з пэўнымі стылістычнымі задачамі	Складанне і запіс сказаў з апорай на змест малюнка, чытанне і пераказ вучэбнага тэксту; падбор і групоўка антонімаў па зададзеным агульным семантычным значэнні; праца з тлумачальным слоўнікам; знаходжанне антонімаў у прапанаваных матэрыялах; падбор гнёздаў антонімаў; складанне сказаў і на іх аснове тэксту з ужываннем мастацкага прыёму — антытэзы (супрацьпастаўленне). Спісванне тэксту з заменай выдзеленых слоў антонімамі, высновы пры параўнанні зместу выказванняў	Д/з: § 17, практ. 124

1	2	3	4	5
87 88	Амонімы (знаёмства)	Фарміраваць уяўленне пра амонімы і іх ужыванне ў маўленні. Выпрацоўваць уменні знаходзіць амонімы ў тлумачальным слоўніку і тэкстах, адрозніваць амонімы ад мнагазначных слоў, вызначаць сэнсавастылістычную ролю амонімаў у тэкстах; развіваць уменні абгрунтоўваць сваё меркаванне; ужываць амонімы ў вусным і пісьмовым маўленні	Чытанне тэксту і разгляд малюнкаў; тлумачэнне лексічнага значэння слоў, якія аднолькава гучаць; запіс словазлучэнняў і сказаў, якія паказваюць рознае лексічнае значэнне гэтых слоў. Чытанне вучэбнага тэксту, супастаўленне амонімаў і мнагазначных слоў; выяўленне амонімаў у парах сказаў, раскрыццё іх лексічнага значэння. Знаёмства з задачай амонімаў у тлумачальным слоўніку, складанне і запіс сказаў з амонімамі. Рэдагаванне сказаў, адказы на жартоўныя пытанні, разгадваанне загадак, пабудаваных на ўжыванні амонімаў	Д/з: § 18, практ. 131, 133
89 90	Агульнаўжывальныя словы і словы абмежаванага ўжытку	Фарміраваць уяўленне пра агульнаўжывальную лексіку сучаснай беларускай літаратурнай мовы і словы абмежаванага ўжытку. Выхоўваць павягу да роднага слова як своеасаблівай і адметнай моўнай з'явы і крыніцы папаўнення літаратурнай мовы. Выпрацоўваць уменні адрозніваць у тэкстах гутарковага, мастацкага, публіцыстычнага стыляў, а таксама ў мове роднай гаворкі агульнаўжывальныя і дыялектныя словы; тлумачыць ролю дыялектных слоў у мастацкіх творах, правільна ўжываць ва ўласным маўленні. Пазнаёміць з дыялектнымі слоўнікамі беларускай мовы	Чытанне дыялогу, суразмоўніцтва па пытаннях. Вывучэнне тэарэтычнага матэрыялу вучэбнага дапаможніка; аналіз тэкстаў; вызначэнне і доказ прыналежнасці лексікі да агульнаўжывальнай ці дыялектнай; падбор і запіс прыкладаў слоў сваёй мясцовасці да прапанаваных агульнаўжывальных і дыялектных назваў прадметаў і з'яў; праца са слоўнікамі; складанне тлумачальнага слоўніка мясцовых назваў, запіс прыказак, прымавак. Суразмоўніцтва па матэрыяле груп прафесійнай лексікі; самастойнае	Д/з: § 19, практ. 140, 147

1	2	3	4	5
		і формай падачы дыялектнай лексікі ў тлумачальным слоўніку, вучыць знаходзіць дыялектныя словы ў тлумачальных слоўніках. Фарміраваць уяўленне аб прафесійных словах і навуковых тэрмінах. Выпрацоўваць уменне адрозніваць такія словы ў тэкстах розных стыляў, вызначаць сферу іх ужывання, падбіраць прафесійныя словы і навуковыя тэрміны на зададзены тэму і ўжываць іх пры складанні адпаведных сказаў і тэкстаў	вывучэнне адпаведнага тэарэтычнага тэксту. Расказ аб прафесіях сваіх бацькоў з ужываннем адпаведнай лексікі; пераклад тэксту з рускай мовы на беларускую. Чытанне і запіс тэкстаў, вызначэнне іх тыпу і стылю, вызначэнне прафесійных слоў і навуковых тэрмінаў, характарыстыка іх ролі ў тэксце	
91 92	Устарэлыя словы і неалагізмы	Фарміраваць уяўленні аб шляхах развіцця літаратурнай мовы. Пазнаёміць вучняў з паняццямі і тэрмінамі «ўстарэлыя словы» і «неалагізмы», сферай іх ужывання і ролі ў літаратурнай мове. Развіваць уменні знаходзіць устарэлыя словы ў слоўніках і тэкстах і абгрунтоўваць сваё меркаванне; пазнаёміць з «Гістарычным слоўнікам беларускай мовы», навучыць правільна ўжываць устарэлыя словы і неалагізмы ў вусным і пісьмовым маўленні	Чытанне тэксту, адказы на пытанні; праца з вучэбным тэкстам; знаходжанне і запіс устарэлых слоў з тлумачальнага слоўніка; вызначэнне ролі ўстарэлых слоў у прапанаваных сказах і тэкстах мастацкага стылю; вывясненне часу і прычын узнікнення новых слоў; самастойная праца з вучэбным дапаможнікам; чытанне і запіс тэкстаў, вызначэнне іх тыпу і стылю, вызначэнне неалагізмаў. Тлумачальны дыктант	Д/з: § 20, практ. 157, самастойны падбор і запіс тэксту з устарэлымі словамі
93 94	Запазычаныя словы, іх ужыванне і правапіс	Паглыбляць у вучняў уяўленне пра ўнікальнасць, самабытнасць і непаўторнасць беларускай мовы як сродку, што на працягу шматлікіх стагоддзяў дазваляе абменьвацца думкамі, духоўнымі каштоўнасцямі, дапамагае разумець адзін аднаго і ўзаемадзейнічаць у працы.	Паведамленне настаўніка, суразмоўніцтва з вучнямі; размежаванне спрадвечна беларускіх і запазычаных слоў; праца з тлумачальным і этымалагічным слоўнікамі і слоўнікам іншамоўных слоў; падбор да запазычаных слоў спрадвечна беларускіх сінонімаў;	Д/з: § 21, практ. 161, 164

1	2	3	4	5
		Пазнаёміць з паняццямі і тэрмінамі «спрадвечнабеларускія» і «запазычаныя словы», з роляй запазычаных слоў у беларускай мове, са «Слоўнікам іншамоўных слоў», «Этымалагічным слоўнікам беларускай мовы». Выпрацоўваць уменні па пэўных прыметах пазнаваць запазычаныя словы, вызначаць іх лексічнае значэнне, карыстаючыся тлумачальным або іншамоўным слоўнікам, падбіраць да запазычаных слоў спрадвечна беларускія сінонімы, дарэчна ўжываць запазычаныя словы ва ўласным маўленні	чытанне і аналіз тэкстаў, знаходжанне ў іх спрадвечна беларускіх і запазычаных слоў; складанне з запазычанымі словамі словазлучэнняў, сказаў і выказванняў. Праверачная тэставая работа	
95	Пераклад з рускай мовы на беларускую вучэбнага тэксту	Выпрацоўваць уменне перакладаць тэксты навуковага стылю: правільна ўспрымаць змест прачытанага на рускай мове і адэкватна перадаваць гэты змест на беларускай мове (па магчымасці найбольш дакладна перадаць лагічную структуру арыгінала), карыстацца перакладным слоўнікам; заўважаць у тэксце перакладу памылкі і недахопы, выпраўляць іх, рабіць самаацэнку выкананага перакладу	Чытанне тэксту на рускай мове, вызначэнне яго тэмы і асноўнай думкі, адрасата і мэтанакіраванасці, выяўленне моўных адметнасцей. Падбор лексічных адпаведнікаў да некаторых слоў. Вусны калектыўны пераклад на беларускую мову. Самастойны запіс тэксту перакладу. Аналіз тэксту з мэтай выяўлення памылак і недахопаў. Самаацэнка выкананага перакладу	Практ. 106 або 129, 151
96	Паняцце пра фразеалагізмы, роля фразеалагізмаў у маўленні	Садзейнічаць фарміраванню ў вучняў паняцця пра фразеалагізмы (лексічнае значэнне, будова, сінтаксічная роля ў сказе і функцыя ў маўленні). Пашырыць уяўленне пра багацце слоўнікавага складу беларускай мовы, пра гістарычныя змены, што	Назіранне за ўжываннем фразеалагізмаў у тэксце гутарковага стылю; супастаўленне свабодных спалучэнняў слоў і фразеалагізмаў; тлумачэнне фразеалагізмаў з дапамогай фразеалагічнага слоўніка; праца з вучэбным	Д/з: § 22, практ. 172

1	2	3	4	5
		адбываюцца ў мове, узбагаціць мову вучняў фразеалагізмамі. Пазнаёміць з «Фразеалагічным слоўнікам» і спосабам абазначэння фразеалагізмаў у тлумачальным слоўніку. Выпрацоўваць уменні знаходзіць фразеалагізмы, адзначаць падабенства і адрозненне фразеалагізмаў ад слоў і словазлучэнняў, называць лексічнае значэнне, падбіраць да фразеалагізмаў сінонімы і антонімы (фразеалагізмы); знаходзіць фразеалагізмы ў сказах, тлумачальных і фразеалагічных слоўніках, выяўляць ролю ў тэкстах мастацкага стылю і гутарковым маўленні; складаць з фразеалагізмамі сказы, ужываць у вусным і пісьмовым маўленні	дапаможнікам або суразмоўніцтва з настаўнікам; складанне з фразеалагізмамі сказаў і вызначэнне іх сінтаксічнай ролі; састаўленне ў парах гумарыстычных дыялогаў на аснове фразеалагізмаў (з апорай на малюнкi); падбор фразеалагізмаў-сінонімаў і фразеалагізмаў-антонімаў; вызначэнне ролі фразеалагізмаў у тэксце; запіс фразеалагізмаў мясцовай гаворкі	
99 98	Кантрольны пераказ апавядальнага тэксту	Праверыць уменне вучняў пісьмова пераказваць мастацкі тэкст з выразнай кампазіцыяй, захоўваючы будову, агульны настрой, вобразна-выяўленчыя сродкі, ужытыя аўтарам		
99	Падагульненне і сістэматызацыя вывучанага па раздзеле	Сістэматызаваць і замацаваць набытыя веды па лексіцы і фразеалогіі. Удасканаліць лексікалагічныя вучэбна-моўныя ўменні і навыкі па наступных напрамках: асноўныя лексічныя паняцці; слова і яго лексічнае значэнне (лексічнае значэнне, адназначнасць і мнагазначнасць слова, амонімы, сінонімы, антонімы, прамое і пераноснае значэнне слова);	Папярэдняя падрыхтоўка паведамленняў па вызначаных тэмах; слуханне і абмеркаванне выступленняў вучняў; запіс найбольш удалых прыкладаў; складанне табліц па тэмах або лінгвістычны аналіз тэкстаў; выкананне заданняў па варыянтах	Д/з: заданне 10 на стар. 95

1	2	3	4	5
		папаўненне слоўнікавага складу беларускай мовы словамі, утворанымі па правілах беларускай мовы, актуалізацыя запэччаных слоў; роля вывучаных лексічных з'яў у мове і маўленні; слова і фразеалагізм; слоўнікі беларускай мовы. Выпрацоўваць уменне самастойна папаўняць веды па мове		
100 101 102 103	Падагульненне і сістэматызацыя вывучанага за год	Падагульніць і сістэматызаваць веды вучняў па вывучаных раздзелах, садзейнічаць авалодванню вымаўленчымі, арфаграфічнымі і пунктуацыйнымі, лексічнымі, граматычнымі, стылістычнымі нормаў беларускай мовы і іх варыянтамі, удасканальваць вуснае і пісьмовае маўленне вучняў	Падрыхтоўка вусных і пісьмовых выказванняў на лінгвістычныя тэмы. Конкурсы, віктарыны. Чытанне і аналіз тэкстаў, іх вусны пераказ. Напісанне ўласных невялікіх тэкстаў на вызначаную тэму	Д/з: практ. 264, 271
104 105	Рэзервовыя гадзіны			